

In een kindercentrum leren kinderen competenties voor het leven. Volwassenen – ouders en begeleiders – kunnen dit proces ondersteunen.

DOOR: LAURA MALAVASI - De kwestie van competentie- en kennisverwerving is nauw verbonden met onderwijsmethoden en leerstrategieën. Competenties zijn het resultaat van sociale constructies waarin elk individu deelneemt en waarin contextuele aspecten een cruciale rol spelen. In dit opzicht roept competentieverwerving vragen op over de kwaliteit van de voorzieningen, de organisatie van de setting en leermaterialen. Uiteindelijk betekent reflecteren op competentieverwerving het reflecteren op de educatieve context waarin de kennis wordt opgedaan. Bij de discussie over dit onderwerp moeten we duidelijk het onderscheid onderstrepen tussen vaardigheden en competenties. Deze termen worden vaak door elkaar gehaald terwijl ze refereren naar behoorlijk verschillende processen.

Over vaardigheden en competenties

Vaardigheden zijn eigenschappen die het mogelijk maken om op een bepaald moment een bepaalde handeling te verrichten terwijl competenties refereren aan het zich bewust worden van specifieke vaardigheden die in de betreffende context van belang zijn. Competentie is niet alleen iets dat door een ander omschreven kan worden, bijvoorbeeld een volwassene. Integendeel. Kinderen moeten hun eigen competenties kunnen identificeren. Een kind moet zich bewust zijn van het feit dat hij/zij ergens goed in is.

Werken aan competentieverwerving vereist investeren in tijd, in doordenken en in hard werken opdat kinderen zich bewust kunnen worden van hun eigen sterktes en tegelijk ook van hun zwakke punten waarbij ze hulp kunnen vragen. De volwassene speelt hierbij een onmisbare rol: opvoeders moeten in staat zijn situaties te creëren en de kinderen ervaringen te laten opdoen die de ontwikkeling van sociale competenties bevorderen. Elk moment van de

dag wordt zo een gelegenheid om deze te ontwikkelen. Met dit gegeven in het achterhoofd dienen situaties zich aan die stimulerend zijn en tegelijkertijd als goed vertrekpunt dienen voor een verschuiving van perspectief van het verwerven van vaardigheden naar het consolideren van competenties. Bijvoorbeeld wanneer kinderen vrij spelen, vaak buiten het zicht van volwassenen, creëren zijzelf interpersoonlijke relaties en verhalen. In deze situaties worden kinderen door hun leeftijdgenootjes gewaardeerd om hun capaciteiten en specifieke kennis. Tijdens persoonlijke verzorging, bijvoorbeeld in de badkamer, is er ook tijd voor het versterken van de competenties, in het bijzonder de competenties die gelinkt zijn aan zelfstandigheid, zelfbewustzijn en rekening houden met anderen. Volwassenen moeten een scherp observatievermogen ontwikkelen om de ontwikkelingen en moeilijkheden bij een kind te herkennen. Door goed te observeren kan een volwassene de moeilijke situaties voor een kind veranderen in een nieuw leermoment.

Een complex samenspel

Competenties komen voort uit een complex samenspel tussen het bewustzijn hoe je iets goed doet en de erkenning van anderen die je daarvoor krijgt.

De kwaliteit en variëteit van pedagogische initiatieven en leerervaringen die een kind tegenkomt, laat ons toe een onderscheid te maken tussen vaardigheden en competenties. Meer nog, ze ondersteunen de overgang van vaardigheid naar competentie door kinderen toe te laten om zelf hun eigen competenties te ontdekken, die vervolgens sociaal worden versterkt. Wat nog interessanter is, is dat deze pedagogische activiteiten en ervaringen het belangrijke proces van zelfevaluatie bevorderen.

Dit aspect van competentieverwerving is van fundamenteel belang zowel voor de opvoe-

der als voor het kind omdat zelfevaluatie onderdeel uitmaakt van elk actief leerproces. Het laat de volwassene toe om kritisch te reflecteren op de pedagogische initiatieven: het letten op welke elementen kinderen zouden kunnen helpen bij het zelfstandig ontwikkelen van hun kennis en competenties in een creatieve context (bijvoorbeeld door het creëren van educatieve situaties). Voor het kind stimuleert de zelfevaluatie de ontwikkeling van zelfbewustzijn en het herkennen van het eigen kunnen. Door vragen te stellen over wat het kind heeft geleerd, wat het goed kan en wat het moeilijk vindt, creëer je voor het kind de kansen om te reflecteren op de eigen schoolse en persoonlijke ontwikkeling.

Het navertellen van gebeurtenissen is voor kinderen essentieel: daarbij bouwen ze hun verhaal verder uit, verzinnen er dingen bij en de verhalen worden vervolgens zelf tot een theorie en dit helpt om competenties te ondersteunen. Verhalen brengen in de groep, het verkrijgen ervan en deze gebruiken als basis voor nieuw spel, leidt naar ontwikkeling van cognitieve, gevoelsmatige en interpersoonlijke competenties.

Om deze reden is het belangrijk kinderen interessante uitdagingen te bieden waarbij hun nieuwsgierigheid en de wens om te leren aangesproken wordt. Dat het loont om voordeel te halen uit de vragen en interesses van kinderen blijkt uit onderstaande conversaties. Het gaat hier over vormen van dingen. De gesprekken tonen aan hoe kinderen zelf theorieën opstellen om hun eigen vragen te beantwoorden.

Het versterken van kennis en gevoel

Deze reflecties van de kinderen beginnen met ideeën over vorm en worden vervolgens een manier om verschillende gezichtspunten te be-

Lees verder op blz. 22

Zijn kinderen vaardig of competent?

'Misschien kan iets dat geen vorm heeft niet bestaan? Niets kan bestaan zonder vorm.' (Giulia, 4 jaar en 9 maanden)

'Vormen hoeven niet allemaal hetzelfde te zijn, vormen kunnen veranderen. Als je ze omdraait dan verandert de vorm, maar als je ze nog verder omdraait dan krijgen ze weer dezelfde vorm.' (Maurizio, 4 jaar)

'Cirkels zijn grappig omdat ze een rand hebben maar ze hebben geen zijkanten!' (Giulia, 5 jaar en 3 maanden)

'Als iets klein is dan betekent dat, dat er iets groter is, er zijn kleine dingen en er zijn grote dingen... Eén ding weet ik zeker, als dingen te klein zijn dan kun je ze niet zien.' (Matteo, 3 jaar en 11 maanden)

'Dingen kunnen van vorm veranderen of anders aanvoelen als de kleur verandert.' (Alessandro)

'Tegenover betekent aan de andere kant, dingen hebben altijd een andere kant.' (Matteo, 5 jaar en 8 maanden)

'Daar: betekent dichtbij, van mij vandaan.
Dichtbij: dichtbij betekent deze kant van de muur maar dat is ver weg van de andere muur.
Ver: dat is nergens dichtbij, of het is dicht bij alle dingen die ver weg zijn.' (Giulia, 5 jaar en 3 maanden)

Help kinderen om

**Observeren we onze kinderen wel zorgvuldig genoeg?
Doen we wel alles om hen te ondersteunen om ze te
helpen hun potentieel te behalen?**

Vervolg van blz. 20

kijken – soms ook zwaar filosofisch – en om gevoelens en emoties bij hun ervaringen te bespreken.

Het gevoel van competent te zijn in iets verhoogt niet alleen het zelfvertrouwen en welbevinden, het verbetert ook de relatie met anderen. Competentie kan dus worden gezien als de wederkerige samenwerking tussen het cognitieve en het gevoelsdomein. Vanuit dit perspectief wordt de volwassene steeds meer een partner, om te helpen met cognitief en relationeel begrip, iemand om je kennis mee te delen en om je verbonden mee te voelen in het proces van iets leren kennen. De competentie van een kind om de wereld te begrijpen is altijd in ontwikkeling en is gelinkt aan de mate van nieuwsgierigheid en verlangen, vertoond door de volwassenen om de wereld te begrijpen en te onderzoeken.

Een volwassene die de competenties van kinderen ondersteunt, wordt niet gehinderd door zijn of haar eigen begrip van de wereld maar gaat ook in op de interesses van anderen om nieuwe en boeiende relaties op t.o. bouwen. Een opvoeder probeert de grenzen, waarbinnen het opvoeden zich afspeelt, te verruimen. Daarbij hoort de verantwoordelijkheid en de moed om te erkennen dat competentie meer te maken heeft met mogelijkheden en kansen dan met leerdoelen.

Laura Malavasi is pedagoog aan de sociale coöperatieve Argentovivo in Corregio
• E: laura.malavasi@coopargentovivo.it

DOOR: EDITA SLUNJSKI - Vier 3-jarige meisjes spelen dat ze boodschappen doen. Ze bespreken vol zelfvertrouwen de prijzen, getallen van twee cijfers. Het kind dat de caissière is legt de producten in een zelfbedachte geldlade, haalt de speelcreditkaarten door de gleuf van de lade en geeft de producten weer terug aan de klant. Terwijl ze dit doet behandelt ze de klanten met respect. 'Kan ik nog iets anders voor u doen?'

Deze dingen – het scannen van producten, met een creditkaart betalen, beleefd communiceren met anderen – gaan onze verwachting van een 3-jarige te boven. Van wie leren kinderen dat allemaal?

Hoe leren kinderen 'nuttige kennis'?

De tijd waarin we leven vraagt vaak andere kennis, andere competenties en vaardigheden dan de kennis die we tijdens onze opvoeding hebben opgedaan. Het feit dat kinderen ook buiten school vaardigheden en competenties ontwikkelen – dus niet als resultaat van formeel onderwijs – laat zien dat kinderen zelf kunnen uitvinden welke kennis nuttig voor hen is en hoe ze die kunnen verwerven. Misschien kunnen kinderen zelf meewerken aan de ontwikkeling van nieuwe onderwijsbenaderingen.

We zien dit duidelijk bij kinderen in kindercentra die zelf activiteiten, zoals symbolische spelletjes, verzinnen en organiseren; hieruit blijkt dat ze kennis hebben die nooit expliciet is aangereikt. Bij zulke activiteiten wordt een reeks van sociale, linguïstische, mathematische, organisatorische en vele andere competenties zichtbaar.

Kijkend naar de boodschappenscène concluderen we dat het spel is gebaseerd op ervaringen uit het echte leven die door de meisjes worden verwerkt in symbolisch spel. De kennis die zij tentoonspreiden is 'verborgen'. Deze verborgen kennis, inzichten en competenties kunnen

een waardevolle richtingaanwijzer zijn voor het educatieve proces. Educatieve maatregelen worden echter vaak opgesteld aan de hand van standaard-indicatoren, zoals wat kinderen verwacht worden te doen, welke vragen ze kunnen beantwoorden of welke taken ze kunnen uitvoeren. In plaats daarvan moeten we naar kinderen luisteren en ze zorgvuldig observeren. Als we een goed educatief systeem voor de voorzieningen voor jonge kinderen wensen dan moeten we goed inzicht hebben in kinderen en in hun kennis, vaardigheden en competenties.

In twaalf Kroatische voorzieningen voor jonge kinderen is onderzoek uitgevoerd naar de strategieën voor het observeren van en luisteren naar kinderen. Deze strategieën dienen om beter te begrijpen wat kinderen daadwerkelijk weten en hoe ze kennis en competenties verwerven.

Zelfrespect, zelfvertrouwen, initiatief

Geven we kinderen wel voldoende zelfrespect, zelfvertrouwen en initiatief in het educatieve proces? Vier kinderen meten in de tuin de omtrek van een boom. Ze accepteren gewillig de ideeën en suggesties van een jongen wiens rekenniveau duidelijk lager is dan dat van de andere kinderen die meedoen. Toch neemt de jongen de leiding, wijst hij taken toe en organiseert het hele proces. Alhoewel hij geen kennis heeft van getallen boven de 100, selecteert hij kinderen van wie hij denkt of weet dat ze problemen kunnen oplossen waar hij zelf niet uitkomt. We kunnen ons het volgende afvragen:

- Door welke competentie is de jongen in staat zo'n grote invloed uit te oefenen, zowel op de kinderen als op de organisatie, terwijl andere kinderen misschien meer competent zijn?
- Wat weerhoudt kinderen met een aanzienlijk hoger rekenniveau ervan om zelf het leiderschap voor het organiseren van een rekentaak op zich te nemen.
- Hoe lukt het de jongen om de competenties